

Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus (füüsilise isiku investeerimiskonto regulatsiooni laiendamine)

Sissejuhatus

2019. aastal koostas Turu-Uuringute AS Rahandusministeeriumi tellimusel Eesti elanike finantskirjaoskuse ehk rahatarkuse uuringu, mille tulemustest selgus, et mingil kujul oli säästnud 69% Eesti elanikest ja säästmisega ei tegelema 31%. Sagedasim säästmise viis oli raha kogumine arvelduskontole (42% vastanutest), millele järgnes sularaha hoiustamine (28%). Säästukontot või kogumiskontot kasutas 15% vastanutest. Investeerimisvõimalusi kasutati suhteliselt vähe, kokku tegi seda vaid 13% elanikest, kusjuures aktsiaid või osakuid omas 4%.¹

Samal aastal Eesti Panga avaldatud Eesti leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste uuring² viitas sellele, et aktsiate, võlakirjade ja investeerimisfondide osakute osakaal Eesti elanike finantsvarade portfellis on tõusuteel, olles kerkinud 2013. aasta 5%-lt 10%-le 2017. aastal.

2020. aasta kevadise koroonaviiruse kriisi ajal, mil väärtpaberiturud tegid läbi järsu languse, suurenes hüppeliselt Eesti elanike huvi investeerimise vastu. Kui veel 2019. aasta lõpus oli Eesti residentidel aktiivseid (vähemalt ühe Tallinna börsil kaubeldava väärtpaberiga (aktsiad, võlakirjad, fondiosakud)) väärtpaberikontosid 37 284, siis 2020. aasta mai lõpu seisuga oli lisandunud enam kui 10 000 väärtpaberiomaniikki ning kontode arv küündis 42 293ni. Märtsist maini suurenes kontode hulk ligi 10%³ ja oli 2020. aasta lõpuks 45 124.⁴ Tehingute arv Tallinna börsil kasvas 2020. aastal üle viie korra.⁵

Finantsinspektsiooni andmetel kasvas 2020. aastal säästmisele ja investeerimisele suunatud finantsteenustesse – sh investeerimis- ja pensionifondid, individuaalportfellid, otseinvesteeringud finantsinstrumentidesse, tähtajalised ja säästuhoiused ning investeerimis- ja muud hoiused – paigutatud varade maht 6% ja ulatus aasta lõpuks 11,4 miljardi euroni (2019. aasta lõpus 10,7 miljardit eurot). Arvelduskontodel hoitavad vahendid kasvasid aastaga 27%, jõudes aasta lõpuks 20,7 miljardi euroni. Kõikidesse finantsteenustesse paigutatud varade maht Eestis ulatus kokku 32 miljardi euroni.^{6,7}

2021. aastal kasvasid eraisikute otseinvesteeringud finantsinstrumentidesse ühe aastaga erakordselt kiiresti, kusjuures eelistused olid järgmised: 1) aktsiad – investeeringute kasv 386

¹ https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/eesti_elanike_finantskirjaoskuse_aruanne_loplik_november_2019_.pdf.

² <https://www.eestipank.ee/publikatsioon/teemapaberid/2019/jaanika-merikull-tairi-room-eesti-leibkondade-finantskaitumise-ja-tarbimisharjumuste-uuring-2017>.

³ <https://www.aripaev.ee/borsiuudised/2020/06/12/borsilangus-toi-turule-tuhandeid-uusi-investoreid>.

⁴ <https://www.aripaev.ee/suur-lugu/2021/06/16/tallinna-borsil-elu-keeb-investoreid-tulvab-uksest-ja-aknast-sisse>.

⁵ <https://www.err.ee/1608165712/head-ajad-tallinna-borsil-palju-uusi-vaikeinestoreid-ja-ettevotteid>.

⁶ Eesti finantsteenuste turg 31. detsembri 2020. aasta seisuga
https://fi.ee/sites/default/files/fi_eft_12_2020_est_vers_3.pdf.

⁷ Selles numbris ei kajastata ühisrahastusplatvormide kaudu tehtud investeeringud, mille kohta praegu statistikat ei leidu.

miljonit eurot ehk 111%; 2) välisfondid – kasv 60 miljonit eurot ehk 84%; 3) võlainstrumendid – kasv 7 miljonit eurot ehk 31%.⁸

Siiski kasvas 2021. aastal säästmisele ja investeerimisele suunatud finantsinstrumentidesse paigutatud varade maht eelmiste aastatega võrreldes aeglasemalt, ehk 2% ja ulatus aasta lõpuks 11,6 miljardi euronit. Kasvu aeglustumist põhjustasid teise samba pensionireformi käigus tehtud väljamaksed, mis märgatavalt vähendasid pensionifondide varasid. Kõikidesse finantsinstrumentidesse paigutatud varade kogumaht Eestis ulatus 36,2 miljardi euronit, millest kaks kolmandikku, 24,6 miljardit eurot, oli arvelduskontodel.⁹

2021. aastal tehti Eesti väärtpaberiturgudel noteeritud instrumentidega 897 118 tehingut, mis ületas 2020. aastal püstitatud rekordit (409 716) enam kui kahekordselt. Samuti tõusis kauplemisskäive enam kui kaks korda, küündides 529 miljoni euronit (2020. aastal 264 miljonit eurot). Kui 2020. aasta lõpus oli ligi 45 000 väärtpaberikontot, millel hoiti vähemalt ühte Tallinna börsil kaubeldavat väärtpaberit, siis 2021. aastal ulatus selliste kontode arv pea 90 000ni.¹⁰

2022. aasta mai lõpu seisuga ulatus füüsiliste isikute n-ö aktiivsete väärtpaberikontode arv Nasdaq Tallinna andmetel juba 102 159ni. Võrdluseks oli juriidilistele isikutele avatud aktiivsete kontode arv samal ajal 12 610.

Investeerimisaktiivsuse olulisele suurenemisele on kaasa aidanud viimaste aastate jooksul aset leidnud tehingutasude vähenemine või kaotamine (näiteks kauplemiss tasude kaotamine Balti börsidel tehtavatelt tehingutelt ja välisaktsiatega tehtud tehingute tasude vähendamine), samuti mitmed uued aktsia- ja võlakirjaemissioonid Tallinna börsil ning alternatiivturul First North.

Väärtpaberiinvesteeringute tegemist on ergutanud ka hiljutiste kogumispensionide süsteemi muudatuste järel II sambast lahkunud inimestele tehtud väljamaksed ning liitunuks jäänutele tekkinud võimalus asuda II sambasse kogunenud raha ise paigutama pensioni investeerimiskonto kaudu. 2022. aasta augusti keskpaiga seisuga oli pensioni investeerimiskontosid avatud 6425 (võrdluseks septembris 2021 oli neid 4683) ja aktiivseid investoreid oli 4335.¹¹

Füüsiliste isikute investeerimistegevuse soodustamiseks kehtib tulumaksuseaduses (edaspidi ka *TuMS*) alates 2011. aastast investeerimiskonto reeglistik. See võimaldab krediidiastutuses avatud ja füüsilise isiku tuludeklaratsioonis investeerimiskontona määratletud rahakontot kasutades seaduses loetletud finantsvaradelt teenitud tulu maksustamise hetke edasi lükata. Investeerimiskonto kasutamisel ei maksustata mitte konkreetseid finantstulu liike (nt dividend, intress, väärtpaberi võõrandamisest saadud kasu), vaid investeeringutelt teenitud kogutulu ja seda alles siis, kui investeerimiskontolt tehtud väljamaksed ületavad sellele tehtud sissemaksed. Sel moel saab investeeringuid vahetada ilma vahepealse maksukohustuse tekketa ja lükata maksustamise hetke edasi investeerimistulu tarbimisse võtmise ajani.

Investeerimiskonto süsteemi loomise eesmärk oli muuhulgas muuta eraisikuna investeerimine maksunduslikult sarnasemaks äriühingu kaudu investeerimisega, kus investeeringuid saab vahetada maksuneutraalselt ja neilt teenitud kasumit maksustatakse alles selle äriühingust välja võtmisel.

⁸ Eesti finantsteenuste turg 31. detsembri 2021. aasta seisuga <https://www.fi.ee/et/publikatsioonid/eesti-finantsteenuste-turg-31-detsembri-2021-seisuga>.

⁹ Samas.

¹⁰ Samas.

¹¹ <https://www.pensionikeskus.ee/statistika/ii-sammas/pension-i-investeerimiskonto-ulevaade/>.

Investeerimiskonto kasutajate arv on järjepidevalt kasvanud. Kui 2019. aasta residendist füüsilise isiku tuludeklaratsioonis deklareeris investeerimiskontot 10 962 inimest, siis 2020. aasta eest esitatud deklaratsioonide põhjal oli investeerimiskonto omanike arv kasvanud 16 693 inimeseni ning 2021. aasta deklaratsioonide andmetel hüppeliselt juba 38 310 inimeseni – niisiis aastaga enam kui kahekordistunud. Kontode arv on seejuures suurem, kuna inimesel võib erinevates krediidasutustes olla mitu investeerimiskontot, mille sisse- ja väljamaksed maksuarvestuses liidetakse. 2021. aastal oli 27%-l deklaratsiooni esitajatest kaks kuni kolm kontot.

Investeerimiskonto reeglistiku kehtima hakkamisel 2011. aastal oli kontosid 1515. Niisiis on investeerimiskonto kasutajaskond kümne aastaga kasvanud enam kui kakskümmend viis korda ja seda eriti märkimisväärselt koos viimaste aastate üldise investeerimisaktiivsuse tõusuga.

Siinkohal tuleb silmas pidada, et investeerimiskonto kasutajate arvu põhjal ei saa Eesti elanike investeerimisaktiivsuse kohta põhjanevaid järeldusi teha. N-õ edasijõudnud investorid, kes teevad tehinguid tihedamalt, keerulisemate finantsinstrumentidega ja suuremates summades, eelistavad sageli seda teha investeerimistegevuseks asutatud äriühingu kaudu – seda nii tulenevalt investeerimiskontoga hõlmatud finantsinstrumentide ringi piiratusest kui ka kulu- ja maksuefektiivsuse kaalutlusel. Näiteks on äriühingu kaudu investeerides võimalik arvesse võtta nii kõik tehingute tegemise kui ka väärtpaberite hoidmisega seotud kulud, füüsilise isikuna investeerides saab aga arvestada ainult otseseid tehingukulusid; üksnes äriühingu kaudu investeerides saab arvesse võtta kõikidest investeeringutest saadud kahju(mit), füüsilise isiku puhul võetakse arvesse üksnes väärtpaberite võõrandamisest saadud kahju. Teisalt kaasnevad äriühingu kaudu investeerimisega teatud täiendavad kulud (äriühingu asutamise ja raamatupidamisega seotud kulud ning LEI-koodi¹² taotlemise ja uuendamise kulud; samuti on väärtpaberitehingute ja konto haldamise tasud üldjuhul ärikliendi jaoks kõrgemalt hinnastatud).

I Probleem, sihtrühm ja eesmärk

1. Probleemi kirjeldus ja selle tekke põhjus

Finantsvarade ring

Investeerimiskonto süsteemi kehtestamisel 2011. aastal hõlmati selle reeglistikuga n-õ tavainvestorite seas tol ajal levinumad finantsinstrumendid, lähtudes seejuures ka teenusepakkuja finantsjärelevalvele allutatusest (või muul moel tagatud suuremast usaldusväärsusest), samuti maksuhalduri võimalustest oma kontrollitegevuseks vajaliku teabe saamiseks.

Vahepealse 10 aasta jooksul on finantsteenuste turul toimunud olulised arengud, mille tulemusel on ka tavainvestorile muutunud lihtsalt kättesaadavaks varasemast märksa enam investeerimisvõimalusi. Neist üks levinuim on ilmselt raha paigutamine ühisrahastusplatvormide kaudu, kuid üha enam kogub populaarsust ka krüptovaradesse investeerimine.

Lihtsustatult öeldes on ühisrahastus raha laenamine füüsilistele isikutele ja äriühingutele, kasutades selleks veebiplatvormi, mis viib omavahel kokku laenuandja ja -saaja või projekti algataja ja rahastajad. Ühisrahastus võib olla laenu- või osaluspõhine või kombineerida mõlemaid elemente.

¹² LEI kood ehk *Legal Entity Identifier* on juriidilise isiku identifitseerimiseks ülemaailmselt kasutatav tunnus, mis on juriidilisel isikul väärtpaberitehingute tegemiseks vajalik.

Ühisrahastusse investeerimine on väärtpaberinvesteeringute kõrval väikeinvestorite jaoks atraktiivne raha paigutamise võimalus, kuna investeerida saab väikeste summade kaupa, ilma et sellega kaasneksid ebaproportsionaalselt suured kulud.¹³ Seetõttu võib see sageli olla väikeinvestorile n-ö hüppelauaks investeerimismaailma. Ühisrahastuse investeeringud võivad pakkuda ka väärtpaberinvesteeringutest suuremat tootlust (ja samas ka suuremat riski – viimastel aastatel on tegevuse lõpetanud mitu Eestis registreeritud ühisrahastusplatvormi, mille haldajad on uurimise all seoses võimaliku finantskelmusega).

Ühisrahastuse kaudu soetatavad nõudeõigused ja osalused ei ole praegu investeerimiskonto lubatud instrumentide ringiga hõlmatud (investeerimiskonto süsteemi loomise ajal ei olnud ühisrahastusplatvormid Eesti turul veel ka levinud). Ühisrahastusplatvormi kaudu tehtud investeeringutelt saadud tulu (nt intress) maksustatakse brutopõhimõttel ja sellest pole võimalik maha arvata platvormi kasutamisel tekkivaid tehingu- ega halduskulusid ega ka investeeringutelt saadud kahju (nt lootusetud laenud). Tulumaksuga maksustatakse igasugune realiseeritud tulu ehk ühisrahastusplatvormil olevale kontole laekunud tulu brutosumma, olenemata sellest, kas see võetakse sealt välja või paigutatakse näiteks uutesse laenudesse.

Sisuliselt sama toimub praegu ka virtuaalvääringutega tehtud tehingutelt saadud tulu puhul, kus investeerimiskonto abil maksukohustuse edasilükkamine pole võimalik¹⁴ ja kehtivad üldised vara võõrandamisest saadud kasu maksustamise reeglid.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse § 3 punkti 9 kohaselt on virtuaalvääring digitaalsel kujul esitatud väärtus, mis on digitaalselt ülekantav, säilitatav või kaubeldav ja mida füüsilised või juriidilised isikud aktsepteerivad maksevahendina, kuid mis ei ole ühegi riigi seaduslik maksevahend ega rahaline vahend Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 337, 23.12.2015, lk 35–127) artikli 4 punkti 25 tähenduses ega makseinstrument või maksetehing sama direktiivi artikli 3 punktide k ja l tähenduses.

Virtuaalvääringu (ja laiemalt krüptovarade) näol on tegemist võõrandatava ja rahaliselt hinnatava õigusega ning seetõttu maksustatakse selle võõrandamisest (müügist või vahetamisest) saadud kasu TuMS § 15 lõike 1 ja TuMS § 37 lõike 1 alusel.¹⁵ Maksustatakse igast kasumlikust tehingust saadud kasu, kahjusid arvesse võtmata ning maksukohustus tekib niisiis ka juhul, kui maksustamisperioodi kokkuvõttes selline tegevus kahjumiga lõppeb.

Samasugune maksuloogika kehtib praegu ka n-ö harilike valuutadega tehtud tehingutest (forex-kauplemisest) saadud tulu kohta.

Kasumite ja kahjumite tasaarvestamine on TuMS § 39 kohaselt praegu võimalik vaid väärtpaberitehingute puhul. Samas võib investori jaoks nii ühisrahastuse investeering kui ka investeering krüptovarasse olla igati võrreldav väärtpaberitesse investeerimisega ning selline vahetegu maksuarvestuses ei ole sisuliselt põhjendatud. Selliste investeeringute puhul on maksustamise aspektist mõistlikum lahendus praegu seetõttu investeerimine äriühingu kaudu, mis võimaldab arvesse võtta nii saadud kahju kui ka kõik investeeringutega seotud kulud.

¹³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/171216-crowdfunding-report_en.pdf.

¹⁴ Virtuaalvääringutesse saab investeerimiskontot kasutades praegu siiski investeerida kaudselt, nende hinna liikumisega seotud investeerimisfondide kaudu.

¹⁵ Virtuaalvääringutega seoses tekkivast maksukohustusest on täpsemalt juttu maksuhalduri veebilehel: <https://www.emta.ee/et/eraklient/tulu-deklareerimine/muu-tulu/eraisiku-virtuaalses-valuutaskruptovaluutas-saadud-tulu>.

Siinkohal on oluline märkida, et ühisrahastusplatvormide tegevus ei ole Eestis praegu õiguslikult reguleeritud ega allu Finantsinspektsiooni järelevalvele.¹⁶ MTÜ FinanceEstonia on juhendmaterjalina koostanud ühisrahastuse hea tava, millest osa ühisrahastusplatvormide haldajaid vabatahtlikkuse alusel lähtub.¹⁷

2020. a. sügisel võeti vastu Euroopa Liidu ühisrahastuse määrus,¹⁸ mida hakati kohaldama alates 10.11.2021 ja millega allutatakse osa Euroopa Liidu ühisrahastusteenuse osutajaid (äriühingutesse investeerimise võimalust pakkuvad platvormid) ühtsetele nõuetele ning võimaldatakse neil ühes ELi liikmesriigis saadud tegevusloa alusel tegutseda ka teistes liikmesriikides.

Krüptovaradega seotud teenused on praegu õiguslikult reguleeritud vaid vähesel määral – rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses (§ 3) on defineeritud virtuaalvääringu ja virtuaalvääringu teenuse (virtuaalvääringu rahakotiteenus, virtuaalvääringu vahetamise teenus ja virtuaalvääringu ülekande teenus) mõisted ning allutatud need teenusepakkujad Rahapesu Andmebüroo järelevalvele, kuid tegemist ei ole finantsjärelevalvega.¹⁹

Euroopa Komisjon avalikustas 2020. a. septembris digitaalse rahanduse paketi²⁰, mille üks osa on krüptovaraturge käsitlev määrus (*Markets in Crypto Assets* ehk MiCA), mille peamine eesmärk on kehtestada Euroopa Liidu ühtne krüptovarade reeglistik. Määruse kohaldumisalasse kuuluvad kõik krüptovarad (mis ei ole finantsinstrumendid või investeerimishoiused, e-raha, hoius Euroopa Parlamendi ja Nõukogu hoiuste tagamise skeemide direktiivi 2014/49/EL tähenduses või väärtpaberistamine) ja varaga tagatud krüptovara (nn *stablecoin*) ning selliste krüptovarade emiteerimise ja käitlemisega seotud teenuseosutajad. Liikmesriigid jõudsid MiCA teksti suhtes kokkuleppele 2022. a. 30. juunil. Tõenäoliselt avaldatakse määrus 2022. a. lõpus või 2023. a. alguses ja seda hakatakse rakendama 18 kuud pärast määruse avaldamist (2024. a. keskpaigas).²¹

Rahandusministeerium on välja töötanud krüptovara ja ühisrahastuse seaduse eelnõu, mis on 2022. a. augusti seisuga läbinud kaks kooskõlastusringi²². Eelnõuga kehtestatakse tegevusnõuded, sh investorikaitse alased nõuded ja järelevalve Eestis tegutsevatele ühisrahastusplatvormidele, krüptovarasid pakkuvatele ettevõtjatele, sh virtuaalvääringu teenuse osutajatele ning muudele ettevõtjatele, kes pakuvad n-ö alternatiivseid investeerimisvõimalusi, kuid ei ole praegu järelevalvele allutatud. Ühisrahastusteenuste teemal on eelnõu Euroopa Liidu määrusest laiem, puudutades ka määruse kohaldamisalast välja jäävaid tarbijakrediidi valdkonnas tegutsevaid ühisrahastusteenuse osutajaid. Krüptovarateenuse osutajaid puudutav regulatsioon on eelnõus osaliselt veel lahtine ja sõltub MiCA lõpptekstist. Lahtine on praegu ka veel uue seaduse jõustumise ja rakendumise aeg.

Investeerimiskonto kasutamine

Teine probleem on pigem tehnilist laadi ja puudutab lubatud finantsinvesteeringute tegemise viisi. Nimelt teevad ka väikeinvestorid üha enam väärtpaberitehinguid välismaiste nn odavmaaklerite (näiteks Interactive Brokers, Lynx, Revolut) vahendusel. Sellel on erinevaid põhjuseid, eelkõige Eesti teenusepakkujatega võrreldes oluliselt madalamad tehingu- ja haldustasud nt USA

¹⁶ Finantsinspektsioonis võib siiski olla registreeritud mõni ühisrahastusteenuse pakkuja, kes osutab mõnda muud FI luba eeldavat kaasnevat teenust, nt kredidivahendamine.

¹⁷ <http://www.financeestonia.eu/wp-content/uploads/2016/02/%C3%9Chisrahastuse-Hea-Tava.pdf>.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/1503 (ELT L 347, 20.10.2020, lk 1–49).

¹⁹ Rahapesu reeglite raames käsitletakse virtuaalvääringu teenuse osutajaid finantseerimisasutustena.

²⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/200924-digital-finance-proposals_et.

²¹ Krüptovara ja ühisrahastuse seaduse eelnõu seletuskiri.

²² Ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seaduse eelnõu nime all.

väärtpaberitega tehingute tegemisel, laiem pakutavate finantsinstrumentide ring, soodsamad valuutakursid eurost erinevas vääringus tehtavate tehingute puhul ja madalad võimenduslaenu intressid.

Investeerimiskonto võib kehtiva tulumaksuseaduse kohaselt asuda üksnes krediidasutuses, kuid välismaaklerid kvalifitseeruvad Euroopa Liidu finantsõiguse kohaselt üldjuhul investeerimisühinguteks. Seetõttu ei ole sellise ühingu kaudu investeerides praegu võimalik erinevaid investeeringuid tema juures avatud kontol maksuneutraalselt vahetada ilma investeeringust saadud raha vahepeal krediidasutuses asuvale investeerimiskontole tagasi kandmata. See muudab välismaakleri kasutamise märksa vähem otstarbekaks ja suurendab investori halduskoormust ning kulusid.

Investeerimisega seotud kulude ja saadud kahju arvestamine

Praktikas põhjustab probleeme ja arusaamatusi juba eespool mainitud asjaolu, et tulumaksuseadus kohtleb praegu ebavõrdselt ka investeerimiskonto väliselt, n-ö tavasüsteemis väärtpaberitesse ja muudesse finantsinstrumentidesse investeerimist. TuMS § 39 võimaldab residendist füüsilisel isikul maksustamisperioodil väärtpaberite võõrandamisest saadud kasust maha arvata samal perioodil väärtpaberite võõrandamisest saadud kahju. Juhul, kui maksustamisperioodi kokkuvõttes ületab väärtpaberikahju väärtpaberikasus, võib kasutamata jäänud kahju piiramatult edasi kanda järgnevale maksustamisperioodile ja kasutada seda tulevikus saadava väärtpaberikasus vähendamiseks.

Väärtpaberituru seaduse § 2 kohaselt on väärtpaber järgmine vähemalt ühepoolse tahteavalduse alusel üleantav varaline õigus või kohustus või leping:

- 1) aktsia või muu samaväärne kaubeldav õigus;
- 2) võlakiri, vahetusväärtpaber või muu emiteeritud ja kaubeldav võlakohustus, mis ei ole rahaturuinstrument;
- 3) märkimisõigus või muu kaubeldav õigus, mis annab õiguse omandada punktis 1 või 2 nimetatud väärtpabereid;
- 4) investeerimisfondi osak ja aktsia;
- 5) rahaturuinstrument;
- 6) tuletisväärtpaber või tuletisleping;
- 7) kaubeldav väärtpaberi hoidmistunnistus;
- 8) kasvuhoonegaaside heitkoguse ühik atmosfääriõhu kaitse seaduse § 137 lõike 1 tähenduses.

Ülejäänud finantsinstrumentidesse investeerimisel maksustatakse igast konkreetsest investeeringust saadud tulu eraldi, isegi kui samaliigiliste investeeringute puhul saab maksumaksja aasta kokkuvõttes kahju. Näiteks investeerides ühisrahastusplatvormi kaudu erinevatesse laenudesse, maksustatakse igalt laenult laekunud intressitulu, arvestamata näiteks lootusetuks muutunud võlgade tulemusena tekkinud kahju. Virtuaalväeringutega tehingute tegemisel maksustatakse samuti igast kasumlikust tehingust tekkinud tulu TuMS § 15 kohaselt kasuna vara võõrandamisest, olenemata sellest, kas maksustamisperioodi kokkuvõttes on maksumaksja saanud kasu või kahju.

Eriti virtuaalväeringute puhul, mille hind on muude finantsinstrumentidega võrreldes oluliselt volatiilsem, võib see viia maksevõimelisuse põhimõtet mitte arvestava maksustamiseni, kusjuures sisulist põhjendust selliseks vaheteoks väärtpaberitega võrreldes ei ole.

Samuti ei luba tulumaksuseadus praegu väärtpaberite võõrandamisest saadud kasust maha arvata väärtpaberikonto haldustasu ega muid teenustasusid (nt perioodiline maakleritasu), mis võivad küll olla investeerimistegevuse jaoks vajalikud, kuid ei ole otseselt konkreetsete tehingutega

seotud kulud. Investeerimiskonto kaudu investeerides käsitletakse selliseid kulusid praegu investeerimiskonto väljamaksena. Muudesse finantsvaradesse kui väärtpaberitesse (nt ühisrahasutusplatvormi kaudu) investeerides ei saa sellega seotud tehingutasusid vmt kulusid praegu üldse tulust maha arvata.

Investeerimiskontoga seoses tuleb arvestada ka hiljutisi kohustusliku kogumispensioni süsteemi muudatusi, millega tekkis pensioni II sambaga liitunud inimestel muuhulgas võimalus kohustuslike pensionifondide ja kindlustuslepingute kõrval paigutada oma II sambasse kogunenud raha iseseisvalt pensioni investeerimiskonto raames. Kogumispensionide seadus viitab finantsvara juures, millesse pensioni investeerimiskonto kaudu raha paigutamine lubatud on, tulumaksuseaduse investeerimiskonto finantsvara loetelule, seega on võimalike investeringute ring mõlema investeerimiskonto liigi puhul praegu sama.

Investeerimine pensioni investeerimiskonto (edaspidi ka *PIK*) kaudu on samas tavalise investeerimiskonto kaudu investeerimisest mitmes mõttes soodsam.²³ Esiteks on II sambasse tehtud sissemaksed tulumaksuvabad, samas kui investeerimiskonto sissemaksena võib arvesse võtta üksnes maksustatud tulu. Teiseks on II sambast pensionieas võimalik tulu välja võtta nii, et see on maksustatav kas 10% soodsumääruga või üldse tulumaksuvaba (teatud pikaajalised regulaarsed väljamaksed); investeerimiskonto kasutamine võimaldab aga üksnes maksustamise hetke edasi lükata ning sissemaksed ületavad väljamaksed maksustatakse üldise 20% tulumaksu määraga. Kolmandaks ei võeta II sambast tehtavaid väljamakseid arvesse maksuvaba tulu arvestuses, mis tähendab, et nende saamisel ei vähene muule tulule kohaldatava maksuvaba tulu summa; investeerimiskonto väljamaksed osalevad maksuvaba tulu arvestuses aga tavakorras.

Tulumaksuseaduse võimalikke muudatusi kavandades tuleb silmas pidada pensioni investeerimiskonto kaudu investeerimisel kohalduvaid täiendavaid maksusoodustusi ja asjaolu, et PIKi eesmärk on vahendite kogumine ja kasvatamine pensionieaks, milleks kasutatakse ka sotsiaalmaksuna kokku kogutud ning tulumaksuga maksustamata raha. Seetõttu on eriti oluline mitte võimaldada selle kaudu investeerimist instrumentidesse, mis ei ole piisavalt reguleeritud ja millesse raha paigutamiseks võib lisaks tavapärasele investeerimiskontole kaasneda ka suurenenud kuritarvituste või pettuse risk. Vajab analüüsida, kas investeerimiskonto ja pensioni investeerimiskonto puhul lubatud finantsvara ring tuleks edaspidi teineteisest lahti siduda.

Mõningane erinevus on ka investeerimisega kaasnevate kulude arvesse võtmises – kui investeerimiskonto kasutamisel saab maksustatavat tulu vähendada üksnes konkreetse tehinguga seotud kulude võrra (sarnaselt investeerimiskonto väliselt väärtpaberitesse investeerimisega), siis pensioni investeerimiskonto kasutamisel võetakse lisaks tehingukuludele arvesse ka konto haldamise kulud (need kaetakse PIKil oleva raha arvel). Sisuliselt ei ole selline vahetegu põhjendatud ja mõistlik oleks ühtlustada kulude arvesse võtmise reeglid tavalise investeerimiskonto ja PIKi vahel ning ka investeerimiskonto väliselt ehk n-ö tavasüsteemis investeerimisel.

Tegevusloata väikefondid

Lisaks on ilmnunud õiguslik ebakõla seoses teatud väikefondide osalustega.²⁴ Nimelt saab alates 2017. aastast investeerimisfondide seaduse kohaselt lihtsustatud korras tegevusloata asutada väikefonde. Investeerimisfondide seaduse § 3 lõike 6 kohaselt on väikesemahuliste alternatiivfondide valitseja (edaspidi *väikefondi valitseja*) fondivalitseja, kes otse või kaudselt

²³ Teisalt võib PIKi kaudu investeerimisel võrreldes tavalise investeerimiskonto kaudu investeerimisega tekkida teatud tulude (eelkõige dividendide) puhul topeltmaksustamine.

²⁴ <https://www.err.ee/1608178675/finantsinspeksioonil-puudub-registreeritud-vaikefondide-ule-kontroll>.

äriühingu kaudu, mida temaga seob ühine juhtimine või kontroll või oluline otsene või kaudne osalus, valitseb alternatiivfonde, mille:

- 1) vara kogumaht, sealhulgas kõigi fondide finantsvõimenduse kasutamise teel omandatud vara, ei ületa 100 miljonit eurot või
- 2) vara kogumaht ei ületa 500 miljonit eurot, tingimusel et alternatiivfondide portfelli koosneb finantsvõimenduseeta alternatiivfondidest ja viie aasta jooksul pärast igasse alternatiivfondi investeringute tegemise kuupäeva ei ole võimalik kasutada osakute või aktsiate tagasivõtmise õigust.

Investeeringufondide seaduse § 453 kohaselt väikefondi valitsejad üksnes registreerivad oma tegevuse Finantsinspeksioonis, kuid sisulist finantsjärelevalvet nende üle ei tehta. Kuna tulenevalt TuMS § 17¹ lõike 2 punktist 3 on finantsvarana käsitletav igasugune investeeringufondi osak või aktsia investeeringufondide seaduse tähenduses, siis on ka väikefondide osakud praegu vaikselt investeeringukonto süsteemiga hõlmatud. Nii see aga olema ei peaks, sest investeeringukonto üheks aluspõhimõtteks on ainult finantsjärelevalvele allutatud teenusepakkujate/toodete hõlmamine maksusoodustust võimaldava režiimiga. Seega tuleks selliste väikefondide osakud investeeringukonto rakendusala välistada.

2. Sihtrühm

Investeeringukonto reeglite paindlikumaks muutmisest vahetult mõjutatud sihtrühm on Eesti residentid füüsilised isikud, kes tegelevad investimisega investeeringukontot kasutades.

2021. aasta residentid füüsilise isiku tuludeklaratsioonis deklareeris investeeringukonto kasutamist 38 310 inimest. Kokku esitati Maksu- ja Tolliameti andmetel 2021. aasta eest 745 732 residentid füüsilise isiku tuludeklaratsiooni. Seega kasutas 2021. aastal investeeringukontot ca 5% maksumaksjatest.

Kuna pensioni investeeringukonto kaudu investimisel viitab kogumispensionide seadus lubatud finantsvara puhul praegu tulumaksuseaduse §-s 17¹ sätestatud finantsvara loetelule, võivad tulumaksuseaduse muudatused puudutada ka neid inimesi, kes on asunud või edaspidi asuvad oma II sambasse kogunenud raha investima PIKi kaudu.²⁵ 2022. aasta 18. augusti seisuga oli pensioni investeeringukontosid avatud 6425 ja nendega seotud aktiivseid investoreid oli 4335.²⁶

Investeringutelt saadud kahju ja investimisega seotud kulude arvesse võtmist puudutavate muudatuste sihtrühmaks on ka need füüsilised isikud, kes teevad väärtipaber- vm investeringuid investeeringukonto väliselt ehk n-ö tavasüsteemis.

Kaudselt on mõjutatud sihtrühm ühisrahasutusplatvormide haldajad ja virtuaalvääringu teenuse osutajad, kuna nende pakutavate finantsinstrumentide hõlmamisel investeeringukonto finantsvarade ringi võib eeldada nimetatud toodete populaarsuse kasvu füüsilisest isikust investorite seas.

Kuna Euroopa Liidu ühisrahasutusmäärus ei ole veel täielikult rakendunud ning krüptovara ja ühisrahasutuse seadus on alles eelnõu tasemel, siis ei ole ühisrahasutusplatvormide haldajad kohustatud end Finantsinspeksioonis registreerima. Seetõttu puudub ülevaade nende täpsest

²⁵ Nagu eespool märgitud, vajab investeeringukonto ja pensioni investeeringukonto seos tulumaksuseaduse muudatuste taustal eraldi analüüsi.

²⁶ <https://www.pensionikeskus.ee/statistika/ii-sammas/pension-i-investeeringukonto-ulevaade/>.

arvust, kuid Finantsinspektsiooni küsitluse põhjal tegutseb Eestis praegu ca 30 ühisrahasusteenuse osutajat.

Krüptovarateenuse osutajate kohta pole praegu samuti adekvaatne statistika kättesaadav. Siiski on teada, et krüptovarateenuse ühe liigi – virtuaalvääringu teenuse osutajaid tegutses 2022. a. juuli alguses hinnanguliselt 200. Tõenäoliselt väheneb see number edaspidi 2022. a. 15. juunil jõustunud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muudatuste tõttu.²⁷

Tegevusloata väikefondide investeerimiskonto rakendusala vältamine võib kaudselt puudutada nimetatud fondide valitsejaid, keda on Finantsinspektsiooni turuosaliste registri andmetel praegu registreeritud 67.²⁸ Puuduvad andmed selle kohta, kas või millises ulatuses on füüsilised isikud investeerimiskontot kasutades sellistesse fondidesse investeerinud.

3. Eesmärk ja saavutatava olukorra kirjeldus

Kavandatavate muudatuste eesmärk on muuta füüsilise isiku investeerimiskonto reeglistik paindlikumaks ja väikeinvestorite vajadusi paremini arvestavaks, võimaldades maksuefektiivset investeerimist senisest enamatesse finantsinstrumentidesse ning senisest laiemas teenusepakkujate ringi kaudu. Investeerimiskonto peaks muutuma atraktiivsemaks ja seeläbi vähendama motivatsiooni asutada investeerimiseks äriühing.

Investeerimiskonto reeglid peavad olema selle kasutajale võimalikult lihtsad ja arusaadavad ning arvestama erinevaid finantskeskkonnas toimunud muutuseid, aidates nii kaasa investeerimiskontode arvu ja investeerimisaktiivsuse suurenemisele ning pikemas plaanis ka inimeste finantsseisundi parandamisele.

Samal ajal peab maksuhalduril olema võimalik saada investeerimiskontodega seoses maksude haldamiseks ja maksukohustuse täitmise õigsuse kontrollimiseks vajalikku teavet. Samuti peaks maksusoodustust kasutades olema võimalik investeerida üksnes finantsjärelvalvele alluvate teenusepakkujate kaudu, et tagada läbipaistvus ja investorikaitse nõuete järgimine.

Lisaks on muudatuste eesmärk muuta investeeringutulude maksustamine väikeinvestori jaoks tajutavalt õiglasemaks ja maksevõimelisuse põhimõtet arvestavamaks, võimaldades investeerimisega seotud kulusid ja ebaõnnestunud investeeringutest saadud kahju tulust/kasust maha arvata nii investeerimiskonto kasutamisel kui ka n-ö tavasüsteemis investeerides.

II Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid

4. Kehtiv regulatsioon

Residendist füüsilisel isikul²⁹ on võimalik investeerimiskonto süsteemi kasutades teatud finantsvaralt teenitud tulu maksustamist edasi lükata ja investeeringutest saadud tulu maksuneutraalselt edasi investeerida.

²⁷ Krüptovara ja ühisrahasustuse seaduse eelnõu seletuskiri.

²⁸ [https://www.fi.ee/et/supervised-entities?closed=1&st\[159\]=159&page=1](https://www.fi.ee/et/supervised-entities?closed=1&st[159]=159&page=1).

²⁹ Investeerimiskonto reeglistik on loodud Eesti residentidele (vastavad sätted asuvad residendist füüsilise isiku maksustamist puudutavas tulumaksuseaduse peatükis), kuid seadus ei välista põhimõtteliselt selle kasutamist mitteresidendi puhul nt investeerimiskonto kasutaja residentsuse muutumise korral. Küll aga ei oleks investeerimiskonto kasutamine mitteresidendi jaoks otstarbekas, kuna enamik finantstulu liike, mille maksustamist

Investeerimiskonto kasutamist reguleerivad tulumaksuseaduse §-d 17¹ ja 17².

Paragrahv 17¹ on sätestatud finantsvaralt saadud kasult või tulult tulumaksukohustuse tekkimise edasilükkamise tingimused ja lubatud finantsvarade loetelu. Finantsvara investeerimiskonto tähenduses on:

- 1) väärtpaber, mida pakutakse Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (edaspidi *OECD*) liikmesriigis avalikult väärtpaberituru seaduse või vastava välisriigi õigusaktide tähenduses;
- 2) väärtpaber, mis on võetud kauplemisele Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või OECD liikmesriigi reguleeritud väärtpaberiturul või mitmepoolses kauplemissüsteemis (edaspidi *turg*) või mille kohta on esitatud taotlus kauplemisele võtmiseks sellisel turul tingimusel, et selle turu üle teostatakse finantsjärelevalvet ning see turg on selle riigi poolt tunnustatud ja korrapäraselt korraldatav ning selle vahendusel on avalikkusel võimalik omandada ja võõrandada väärtpabereid;
- 3) punktidega 1 ja 2 hõlmamata investeerimisfondi aktsia või osak investeerimisfondide seaduse tähenduses või punktis 1 nimetatud välisriigis asutatud sellise investeerimisfondi aktsia või osak, mille üle teostatakse finantsjärelevalvet;
- 4) punktis 1 nimetatud riigi residendist krediidasutuses või krediidasutuse nimetatud riigis asuvas püsivas tegevuskohas avatud hoius;
- 5) investeerimisriskiga elukindlustusleping, mille alusvaraks on punktides 1–4 ja lõike 3 punktis 1 nimetatud finantsvara ning mis on sõlmitud punktis 1 nimetatud riigi kindlustusandjaga;
- 6) punktidega 1 ja 2 hõlmamata tuletisinstrument, mille osapooleks on punktis 1 nimetatud riigi residendist fondivalitseja, investeerimisühing või krediidasutus ning mille alusvaraks on punktides 2–4 nimetatud finantsvara ja
- 7) punktidega 1 ja 2 hõlmamata lühiajaline võlaväärtpaber, kui see on likviidne ja selle väärtus on igal ajal täpselt määratav ning selle on emiteerinud punktis 1 nimetatud riigi resident, kes vastab investeerimisfondide seaduse § 107 lõike 2 punktides 1–4 sätestatud tingimustele.

Finantsvarana käsitatakse ka kolmanda (s.t Euroopa Majanduspiirkonna ja OECD välise) riigi investeerimisfondi aktsiat või osakut ja sellise riigi turul kauplemisele võetud väärtpaberit tingimusel, et:

- 1) selle investeerimisfondi, fondivalitseja või turu üle teostatakse finantsjärelevalvet ja
- 2) maksumaksja teeb finantsvaraga seotud tehingu väärtpaberituru seaduse §-s 43 nimetatud investeerimiseenuse osutamise raames Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või OECD liikmesriigi residendist krediidasutuse, investeerimisühingu või fondivalitsejaga.

Finantsvara ei ole kogumispensioni kindlustusleping ega pensionifondi osak, kuna kogumispensioni sisse- ja väljamaksetele kehtivad eraldi maksusoodustused.

Paragrahv 17² reguleerib investeerimiskonto abil maksukohustuse edasilükkamise tingimusi ning sissemakse ja väljamakse mõisteid. Investeerimiskonto on harilik rahakonto, mille ainus tingimus on, et see peab olema avatud Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või OECD liikmesriigi krediidasutuses või krediidasutuse nimetatud riigis asuvas püsivas tegevuskohas. Pangakontost saab maksuõiguse mõttes investeerimiskonto siis, kui see on füüsilise isiku tuludeklaratsioonis investeerimiskontona deklareeritud. Deklareerimine toimub tagantjärele, investeerimiskonto kasutusele võtmisele järgneva aasta 30. aprilliks esitatavas füüsilise isiku tuludeklaratsioonis.

Tulumaksukohustuse edasilükkamiseks tuleb §-s 17¹ nimetatud finantsvara soetada üksnes investeerimiskontol oleva raha eest ja investeringult saadud tulu (nt intress, dividend või

on investeerimiskontot kasutades võimalik edasi lükata, ei ole Eestis mitteresidendi tuluna maksustatavad (maksustatakse üksnes Eesti kinnisvaraga seotud väärtpaberitelt saadud tulu).

finantsvara müügist saadud kasu) tuleb viivitamatult investeerimiskontole kanda (kui see juba automaatselt sinna ei laeku). Sellisel juhul ei maksustata sellist tulu mitte selle saamise ajal, vaid alles siis, kui investeerimiskontolt tehakse väljamakse, mille tulemusel investeerimiskontolt tehtud väljamaksete summa ületab investeerimiskontole tehtud sissemaksete summat.

Investeerimiskontole tehtud sissemaksete ja sellelt tehtud väljamaksete üle peetakse arvestust füüsilise isiku tuludeklaratsioonis ning kontosiseseid tehinguid (nt väärtpaberite ostu ja müüki) deklareerida ei tule. Igasuguste muude investeerimiskontolt tehtavate kannete näol, sh sellel oleva raha eest lubatud finantsvara hulka mittekuuluvate väärtpaberite ostmisel, on tegemist väljamaksega kontolt. Sel põhjusel ei ole mõistlik kasutada investeerimiskontot igapäevapanganduse toiminguteks, kuna see muudab investeerimiskonto kannete deklareerimise oluliselt keerulisemaks ja koormavamaks.

Investeerimiskonto väljamaksena käsitatakse ka finantsvaralt saadud tulu, mis laekub mõnele muule kontole ja mida ei kanta viivitamatult investeerimiskontole (selline tulu loetakse n-ö tarbimisse võetuks).

Inimesel võib olla ka mitu investeerimiskontot erinevates krediidasutustes. Sellisel juhul vaadatakse neid maksuarvestuses summeeritult ja väljamakse tegemisel maksustatakse summa, mille võrra kõikidelt investeerimiskontodelt tehtud väljamaksed ületavad selle väljamakse järgselt kõikidele investeerimiskontodele tehtud sissemaksete jääki. Sama inimese erinevate investeerimiskontode vahelised kanded maksuarvestust ei mõjuta.

Investeerimiskonto sissemaksena käsitatakse kontole makstud raha (välja arvatud teiselt investeerimiskontolt üle kantud summa) ja finantsvaralt saadud maksustatud tulu. Kui finantsvaralt saadud tulu ei ole tulumaksu kinnipidamise teel või tuludeklaratsiooni alusel maksustatud, siis seda sissemaksena arvesse võtta ei saa (vastasel korral jääks see maksukohustuse edasilükkamise asemel üldse maksustamata).

Tulumaksuseaduse § 40 lõike 2 punkti 4 kohaselt on Eesti-sisese investeringu puhul maksumaksjal võimalik nt võlakirjadelt makstava intressi või investeerimisriskiga elukindlustuslepingu alusel makstava hüvitise saamise eel väljamakse tegijat teavitada, et tegemist on investeerimiskonto kaudu soetatud finantsvaraga ja sellisel juhul väljamakselt tulumaksu kinni ei peeta. Sellist tulu ei näidata seega ka investeerimiskonto sissemaksena, vaid see maksustatakse üldises korras kontolt sissemakseid ületava väljamakse tegemisel.

Kui finantsvaralt saadakse tulu dividendidena, siis Eestist saadud dividend on alati maksustatud kas seda maksva äriühingu tasemel (või n-ö eelnevatel astmetel) või täiendavalt ka füüsilise isiku tuluna (TuMS § 18 lõike 1³ ja § 41 punkti 7² kohaselt) tulumaksu kinnipidamise teel³⁰. Seega kajastatakse see füüsilise isiku tuludeklaratsioonis investeerimiskonto sissemaksena, mille ulatuses saab kontolt teha väljamakseid maksuvabalt.

Välisriigis saadud finantstulu maksustamine sõltub välisriigi õigusaktidest ning Eesti ja välisriigi vahel sõlmitud topeltmaksustamise vältimise lepingust. Kui nende kohaselt maksustatakse tulu selle allikariigis, ei ole investeerimiskontost maksukohustuse edasilükkamisel abi. Sel juhul näidatakse välisriigis maksustatud tulu investeerimiskonto sissemaksena (olenemata sellest, kas välisriigis on tulu maksustatud Eesti tulumaksu määrast madalama või kõrgema määraga).

³⁰ Tegemist on n-ö regulaarselt makstavate dividendidega, mida maksustatakse neid maksva äriühingu tasemel 14% tulumaksu määraga hariliku 20% määra asemel, mistõttu on vajalik tulumaksu kinnipidamine 7% määraga, et tagada füüsilisele isikule makstavale dividendile kokkuvõttes ligikaudu 20% maksumäära rakendumine.

Sissemaksena käsitatakse ka finantsvara soetamise ja võõrandamisega otseselt seotud kulused (tehingutasud). Väärpaberikonto haldustasu ja muud investeerimisega seotud, kuid otseselt tehingutega mitte seotud kulud on kehtiva seaduse kohaselt väljamakse investeerimiskontolt.

Kokkuvõttes näeb tulumaksuseadus investeerimiskonto kohta praegu niisiis ette, et:

- 1) investeerimiskonto tuleb avada krediitiasutuses;
- 2) finantsvara soetatakse tulumaksuga maksustatud raha (nt töötasu, dividend) eest;
- 3) soetada võib TuMS § 17¹ lõigetes 2 ja 3 loetletud finantsvara. Sisuliselt on selleks teatud liiki väärtpaberid (avalikult pakutavad väärtpaberid, reguleeritud väärtpaberiturul ning mitmepoolses kauplemissüsteemis kaubeldavad väärtpaberid ja investeerimisfondi aktsiad ja osakud), investeerimishoiused, investeerimiskõigusega elukindlustuslepingud ja muud teatud eriliigilised investeerimisinstrumendid, mille suhtes kehtivad kõrgendatud nõuded (tuletisinstrumendid ja lühiajalised võlaväärtpaberid ehk rahaturuinstrumendid).
- 4) investeringust saadud maksustamata tulu peab viivitamatult laekuma investeerimiskontole.

Investeerimiskonto sisse- ja väljamaksete deklareerimine toimub rahandusministri 14.06.2011. a. määrusega nr 30 „Residendist füüsilise isiku tulu deklareerimine“ kehtestatud tuludeklaratsiooni (vorm A) tabelis 6.5 „tulu finantsvaralt“.

Ühisrahastusplatvormide kaudu antud laenudelt saadud intressitulu maksustatakse **TuMS § 17 lõike 1** alusel brutosummas, platvormi kasutamise seotud kulused sellest maha arvata ei saa.

Tulumaksuseaduses puuduvad hetkel eraldi reeglid krüptovarade (sh virtuaalväärtingute) kohta ja maksustamine toimub üldiste vara müügist või vahetamisest saadud kasu maksustamist puudutavate sätete – **TuMS § 15 lõike 1, § 37 lõike 1 ja § 38 lõike 1** alusel. Maksustatakse virtuaalväärtingu müügist saadud tulu ja selle vara soetamismaksumuse vahe või ühe virtuaalväärtingu vahetamisel teise vastu vahetuse teel saadud virtuaalväärtingu ja vahetuse käigus üle antud virtuaalväärtingu soetamismaksumuse vahe. Arvesse saab võtta vara müügist või vahetamisega otseselt seotud kulud. Erinevatest tehingutest saadud kasu ja kahju tasaarvestada ei ole lubatud.

TuMS § 39 lubab residendist füüsilisel isikul maksustamisperioodil väärtpaberite võõrandamisest saadud kasu maha arvata samal perioodil väärtpaberite võõrandamisest saadud kahju. Juhul, kui maksustamisperioodi kokkuvõttes ületab väärtpaberikahju väärtpaberikasutamine, võib kasutamata jäänud kahju piiramatult edasi kanda järgnevatele maksustamisperioodidele ja kasutada seda tulevase väärtpaberikasutamine vähendamiseks.

Isegi juhul, kui füüsiline isik kasutab investeringute tegemiseks investeerimiskonto süsteemi, on investeerimisel selleks loodud äriühingu kaudu praegu siiski palju eeliseid:

- väärtpabereid ei pea soetama üksnes krediitiasutuses avatud rahakonto kaudu, vaid neid võib soetada erinevate finantsteenuste pakkujate vahendusel;
- investeerimisobjektide ring ei ole piiratud. Näiteks on võimalik maksukohustust (kasumi jaotamise hetkeni) edasi lükata ka raha paigutamisel ühisrahastusse, krüptovaradesse või näiteks börsil mittekaubeldavatesse iduettevõtjate osalustesse;
- arvesse saab võtta mis tahes investeringutest saadud kahjumid;
- arvesse saab võtta ka kõik investeringutega seotud kaudsed kulud.

Samas ei ole füüsilise isikuna ja äriühingu kaudu investeerimise täielik võrdsustamine tulumaksuga maksustamisel kunagi olnud eesmärgiks ega ole praktiliselt ka võimalik. Tuleb ka arvestada, et kuigi äriühingu kaudu investeerimine on ühelt poolt paindlikum ja kuluefektiivsem, on äriühingul teisalt kohustus pidada raamatupidamisarvestust ja kanda sellega seotud kulused, väärtpaberitehingute tegemiseks on vajalik teha kulused LEI-koodi soetamiseks ja uuendamiseks,

samuti on väärtpaberitehingute ja väärtpaberikonto haldamise tasud üldjuhul ärikliendi jaoks kõrgemad. Samuti tuleb silmas pidada, et väikeosaluse (alla 10%) korral äriühingu kaudu dividenditulu saamisel kaasneb ka topeltnmaksustamine.

5. Tehtud uuringud

Väljatöötamiskavatsus seondub Rahandusministeeriumis 2021. a. valminud Eesti elanike rahatarkuse edendamise strateegias 2021–2030 toodud eesmärgiga, mille kohaselt riik loob soodsa investeerimiskeskonna, sh tagab ebamõistlike seadusandlike tõkete kaotamise ja soodustab investeringutega tegelemist.³¹

Eelnevaid uuringuid ega analüüse investeerimiskonto kasutamise ega muude väljatöötamiskavatsuses käsitletud küsimuste kohta tehtud ei ole.

6. Kaasatud osapooled

Väljatöötamiskavatsus on koostatud koostöös Maksu- ja Tolliametiga.

III Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

7. Kaalutud võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

• Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine	Ei
• Avalikkuse teavitamine	Ei
• Senise regulatsiooni parem rakendamine	Ei

Kuna eespool kirjeldatud probleemid tulenevad õigusnormidest, mis on n-õ ajale jalgu jäänud ega vasta enam investorite praktilistele vajadustele, ei ole neid võimalik lahendada mitteregulatiivsete meetoditega ning ainus lahendus on tulumaksuseaduse muutmine.

IV Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

8. Välisriigid, mille regulatiivseid valikuid probleemi lahendamiseks on analüüsitud või on kavas seaduseelnõu koostamisel analüüsida

Paljudes riikides on kehtestatud füüsilise isiku kapitalitulule maksusoodustusi, kuid Rahandusministeeriumile teadaolevalt ei esine investeerimiskontoga samasugust regulatsiooni üheski teises riigis, välja arvatud Soome. Seal võib alates 2020. aastast füüsiline isik avada kvalifitseerivas finantsasutuses ühe investeerimiskonto (*osakesäästõtili*), kuhu võib kanda maksimaalselt 50 000 eurot. Kontol olevat raha võib kasutada üksnes Soome või välisriigi avalikult kaubeldavate äriühingute osaluste ostmiseks. Selliselt osaluselt saadud dividendi või kasu osaluse võõrandamisest ei maksustata mitte sellise tulu saamisel ajal, vaid sarnaselt Eesti

³¹https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/eesti_elanike_rahatarkuse_edendamise_strateegia_astateks_20212030_0.pdf.

investeerimiskonto süsteemiga siis, kui raha võetakse kontolt välja enam kui sellele on kantud. Osalustelt saadud kahju saab maha arvata konto sulgemise ajal.

Väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud probleemid on Eesti tulumaksuseaduse kesksed ja liiga spetsiifilised ning tehnilist laadi, et nende lahendamisel oleks võimalik lähtuda teiste riikide praktikast.

9. Regulatiivsete võimaluste kirjeldus

1. Täiendada TuMS § 17¹ lõikes 2 sätestatud finantsvara loetelu ja lubada investeerimiskonto kaudu raha paigutamist ka reguleeritud ühisrahastusplatvormidel pakutavatesse laenu- ja osaluspõhistesse investeerimistoodetesse.

10. novembril 2021 jõustus Euroopa Liidu ühisrahastusmäärus, millega reguleeritakse ühisrahastusteenuste pakkumist Euroopa Liidus. Rahandusministeeriumis välja töötatud krüptovara ja ühisrahastuse seaduse eelnõuga sätestatakse tegevusnõuded, sh investorikaitse alased nõuded ja järelevalve Eestis tegutsevatele ühisrahastusplatvormidele. Eelnõu reguleerib ka selliseid ühisrahastusplatvorme, mis jäävad Euroopa Liidu ühisrahastusmääruse rakendusalaast välja. Seadus jõustub eeldatavasti 2023. a. teises pooles, misjärel Eestis asutatud ühisrahastusplatvormid saavad hakata Finantsinspeksioonilt tegevusluba taotlema. Seaduse vastuvõtmise järel tekib võimalus ka investeerimiskonto reeglite laiendamiseks.

Ühisrahastuse investeerimiskonto süsteemi kaasamisel ei käsitletaks raha kandmist ühisrahastusplatvormil avatud kontole investeerimiskonto väljamaksena tingimusel, et platvormikontolt kantakse raha tagasi üksnes investeerimiskontole. Investeeringute vahetamist ühisrahastusplatvormi siseselt käsitletaks kontosisese tehinguna, seega ei peaks ühest investeeringust väljumisel saadud tulu kandma vahepeal investeerimiskontole, vaid seda saaks kasutada sama platvormi vahendusel uue investeeringu tegemiseks. Investeerimiskontolt kalendriaasta jooksul ühisrahastusplatvormil olevale kontole kantud summad ja sellelt kontolt investeerimiskontole tagasi kantud summad tuleks deklareerida kord aastas sarnaselt praeguse investeerimiskonto sissemaksete ja väljamaksete deklareerimise korraga.

Seejuures vajab lahendamist finantsvara mõiste geograafilise ulatuse küsimus. Euroopa Liidu aluslepingutest tulenevate võrdse kohtlemise põhimõtete kohaselt tuleb samasugune käsitlus igal juhul võimaldada neile teistes Euroopa Liidu riikides asutatud ühisrahastusplatvormidele, mis kuuluvad EL ühisrahastusmääruse rakendusalaasse. Tingimusel, et platvorm on oma asukohariigis finantsjärelevalvele allutatud, võiks finantsvara mõistega hõlmata ka muudes Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriikides ja OECD liikmesriikides asutatud ühisrahastusteenuse osutajate pakutavad investeerimistooted.

Euroopa Liidus ja OECD-s kehtivad ka finantskontode alase teabevahetuse reeglid, kuid ühisrahastusteenuse osutajad ei ole praegu nende rakendusala (ka muude finantstoodete puhul esineb riikide vahel teabevahetuse praktikas erinevusi olenevalt sellest, kuidas konkreetne riik üht või teist teenuseosutajat klassifitseerib).

2. Täiendada TuMS § 17¹ lõikes 2 sätestatud finantsvara loetelu ja lubada investeerimiskonto kaudu raha paigutamist ka virtuaalvääringutesse, mida pakub finantsjärelevalvele allutatud teenuseosutaja.

Krüptovara ja ühisrahastuse seaduse eelnõuga kehtestatakse tegevusnõuded, sh investorikaitse alased nõuded ja järelevalve Eestis tegutsevatele krüptovarasid pakkuvatele ettevõtjatele, sh

virtuaalvääringu teenuse osutajatele. Seadus jõustub eeldatavasti 2023. a. teises pooles, misjärel Eestis asutatud virtuaalvääringu teenuse osutajad saavad hakata Finantsinspeksioonilt tegevusluba taotlema. Seaduse vastuvõtmise järel tekib võimalus ka investeerimiskonto reeglite laiendamiseks.

Finantsvara mõiste laiendamisel ei loetaks raha kandmist virtuaalvääringutega kauplemise platvormile investeerimiskonto väljamakseks tingimusel, et nimetatud keskkonnast kantakse raha tagasi üksnes investeerimiskontole.

Tehingute tegemist kauplemiskeskonna sees käsitletakс kontosiseste tehingutena, seega ei peaks virtuaalvääringu võõrandamisest saadud tulu kandma vahepeal investeerimiskontole, vaid seda saaks kasutada sama platvormi vahendusel uue tehingu tegemiseks. Investeerimiskontolt kalendriaasta jooksul virtuaalvääringute kauplemisplatvormil olevale kontole kantud summad ja sellelt kontolt investeerimiskontole tagasi kantud summad tuleks deklareerida kord aastas sarnaselt praeguse investeerimiskonto sissemaksete ja väljamaksete deklareerimise korraga.

Geograafilise ulatuse küsimuses tuleb Euroopa Liidu aluslepingutest tulenevalt samamoodi käsitleda teistes Euroopa Liidu riikides asutatud kauplemisplatvorme, kes on oma asukohariigis finantsjärelevalvele allutatud. Samal tingimusel võiks finantsvara mõistega hõlmata ka muudes Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriikides ja OECD liikmesriikides asutatud krüptovara teenuse osutajate kaudu soetatud virtuaalvääringud.

Euroopa Liidu ja OECD finantskontode alase teabevahetuse reeglid virtuaalvääringute suhtes praegu ei kehti.

Virtuaalvääringutega sarnaselt tuleks kohelda ka tavalisi valuutasid, millega tehakse tehinguid reguleeritud keskkondades.

3. Täiendada TuMS § 17¹ lõikes 2 sätestatud finantsvarade loetelu ja lubada investeerimiskonto kaudu raha investeerida ka Eesti krediidasutuste pandikirjadesse pandikirjaseaduse tähenduses.

2019. aastal jõustus pandikirja seadus, millega loodi uus võlakirja liik – pandikiri. Pandikiri on võlakiri, mille peamiseks tagatiseks on panga klientide laenud. Investorite kaitseks peab pank hoidma võlakirjadega seotud maksete tegemiseks oma pandikirjaportfellis piisavalt likviidseid varasid. Lisaks peab panga tagatiste hulk olema suurem kui võlakirjadega seotud kohustuste maht.

Pandikirjad erinevad teistest võlakirjadest selle poolest, et nende tagatiseks on pankade nõuded kinnisvaralaenu saajate või riigi ja kohalike omavalitsuste vastu. Pandikirju saavad emiteerida vaid pangad, kes on selleks taotlenud Finantsinspeksioonilt eraldi tegevusloa.

Pandikirjad jagunevad kahte liiki:

- hüpoteekpandikirjad, mille tagatiseks on Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi territooriumil asuva elamukinnisvara tagatisel füüsilisele isikule antud laenud ja
- segatud tagatisvaraga pandikirjad, mille tagatiseks võivad lisaks füüsilisele isikule antud elamukinnisvaraga tagatud krediidile olla ka juriidilistele isikutele antud ärikinnisvaraga tagatud krediidid ning Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi riigi- või kohaliku omavalitsuse võlaväärtpaberid.

Kuna tegemist on madala riskiga avalikult kaubeldava võlainstrumendiga, tuleks ka pandikiri hõlmata investeerimiskonto süsteemis lubatud finantsvara hulka.

Euroopa Liidu tasandil on väljatöötamisel ka ühtne pandikirjade reeglistik. Selle valmimisel tuleks finantsvara hulka lugeda ka teiste EL liikmesriikide pankade pandikirjad.

4. Muuta TuMS § 17² ja võimaldada investeerimisühingu juures avatud kontot kasutada n-ö investeerimiskonto pikendusena, lubades selle kaudu investeeringuid vahetada ilma saadud tulu vahepeal investeerimiskontole tagasi kandmata. Sel juhul loetakse ka sellisel kontol tehtud väärtpaberite ostu- ja müügitehingud investeerimiskonto sisesteks tehinguteks, mida deklareerida ei tule. Investeerimiskontolt kalendriaasta jooksul investeerimisühingu juures avatud kontole kantud summad ja sellelt kontolt investeerimiskontole tagasi kantud summad tuleks deklareerida kord aastas sarnaselt praeguse investeerimiskonto sissemaksete ja väljamaksete deklareerimise korraga.

Ülaltoodu kehtiks juhul, kui investeerimisühing on asutatud Euroopa Majanduspiirkonna või OECD liikmesriigis ja allub oma asukohariigi finantsjärelevalvele või Euroopa Liidu ja OECD finantskontode alase teabevahetuse reeglitele.

Alternatiiviks oleks lubadagi investeerimiskonto avamist ka mujal kui krediitiasutuses ehk näiteks ka ülal nimetatud tingimustele vastavas makseasutuses.

Mõlemal juhul on oluline, et maksuhalduril oleks võimalik saada teavet konto (investeerimiskonto või selle n-ö pikenduse) kasutamise kohta, maandamaks maksuriski seoses võimalusega, et maksumaksja saab teha kontolt lubatud investeeringutega mitteseotud väljamakseid, mida ta ei deklareeri ning seeläbi maksukohustust selle edasilükkamise asemel sootuks vältida.

5. Muuta TuMS § 17² lõiget 5 nii, et väärtpaberikonto haldustasu ja muid korrapäraseid kulusid (nt perioodiline maakleritasu, ühisrahastusplatvormi kasutamise kaasnepidused), mis on investeerimistegevuseks vajalikud, kuid ei ole otseselt tehingutega seotud teenustasud, ei käsitletaks investeerimiskonto väljamaksena, vaid neid oleks võimalik katta finantsvaralt saadava tulu arvel. Sisuliselt on mõlemat liiki kulud väärtpaberinvesteeringute puhul vältimatud ja vähendavad investeeringult saadavat tulu ning nende erinev kohtlemine maksustamisel ei ole põhjendatud. Sellega ühtlustuks ka vastavate kulude käsitlemine investeerimiskonto ja pensioni investeerimiskonto raames (viimasel juhul kaetakse konto haldamise kulud pensioni investeerimiskontol oleva raha arvel).

6. Eelmises punktis nimetatud põhjustel tuleks lubada väärtpaberikonto haldustasu (või muu konkreetse tehinguga otseselt mitte seotud teenustasu, nt ühisrahastusplatvormi kasutamise kaasnepidused) maha arvamist ka investeerimiskonto väliselt ehk n-ö tavasüsteemis tehtud investeeringute puhul.

Maksustamisperioodil kantud kulud oleks põhjendatud maha arvata samal maksustamisperioodil sama liiki investeeringust teenitud tulust (nt ühisrahastusplatvormi kasutamise kulude võrra ei saaks vähendada väärtpaberite müügist saadud kasu). Sealjuures tuleb arvestada, et sellist tulu ei pruugi tekkida regulaarselt, nt ei müü maksumaksja igal aastal väärtpabereid, kuid väärtpaberikonto haldustasu tuleb sellele vaatamata maksta iga-aastaselt. Seetõttu peaks võimaldama selliste kulude n-ö üles võtmist maksumaksja tuludeklaratsioonis sarnaselt praegu kehtivate väärtpaberikahju deklareerimise ja edasi kandmise sätetega (TuMS § 39 lõiked 3 ja 4).

Väärtpaberite hoidmisega seotud kulude maha arvamiseks tuleks täiendada TuMS § 38. Muud laadi investeeringutega seotud kulude maha arvamise sätestamiseks tulumaksuseaduses praegu otseselt sobivat paragrahvi ei leidu ja ilmselt oleks kõige otstarbekam uue paragrahvi (nt § 39²) loomine TuMS 7. peatükki.

7. Välistada TuMS § 17¹ lõikes 2 sätestatud finantsvarade loetelust tegevusloata väikefondide osakud, et tagada maksusoodustust võimaldava instrumendi kasutamine ainult finantsjärelevalvele allutatud teenusepakkujate puhul.

Tulumaksuseaduse § 17¹ lõike 6 kohaselt kohaldatakse finantsvara suhtes sätestatud ka vara suhtes, mis soetati finantsvarana, kuid mis selle võõrandamise, sellelt tulu saamise või lepingu lõppemise ajal ei vasta enam finantsvarale sätestatud nõuetele. Seega ei mõjuta finantsvara määratluse muutmine potentsiaalselt juba soetatud fondiosakute staatust finantsvarana.

10. Regulaatiivsete võimaluste põhiseadusega ning Euroopa Liidu ja rahvusvahelise õigusega määratud raamid

Kavandatavad muudatused on maksumaksjatele soodsad ega piira nende põhiseadusest tulenevaid põhiõigusi ja vabadusi. Erandiks on tegevusloata väikefondide osakute välistamine investeerimiskonto finantsvara loetelust, mis võib endast kujutada põhiseaduse §-s 31 sätestatud ettevõtlusvabaduse mõningat riivet. Kuna selliste fondide üle finantsjärelevalvet ei tehta, pole andmeid, kas üldse või mil määral on füüsilised isikud investeerimiskontot kasutades sellistesse fondidesse investeerinud.

Tulumaksuseaduse muudatuste väljatöötamisel tuleb lähtuda Euroopa Liidu aluslepingutes sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtetest (eelkõige asutamisvabadus ja kapitali vaba liikumise põhimõte), mis tähendab, et finantsvaradega seotud õiguste laiendamisel peab Eestis asutatud finantsteenuste osutajate ja nende pakutavate finantstoodetega sarnaselt kohtlema samaväärseid Euroopa Liidu teenusepakkujaid ja tooteid.

V Regulaatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus

11. Muudatuste mõju

Väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud tulumaksuseaduse muudatused on maksumaksjate ja finantsteenuste pakkujate jaoks soodsas iseloomuga. Ainsa piirava iseloomuga muudatusena saab välja tuua tegevusloata väikefondide osakute välistamise investeerimiskonto lubatud finantsvara hulgast.

Muudatustega kaasajastatakse füüsilise isiku investeerimiskonto reeglistikku ja muudetakse see paindlikumaks ning väikeinvestorite vajadusi paremini arvestavaks. Tulumaksukohustust edasi lükates on võimalik investeerida kõigisse enim kasutatavatesse finantsinstrumentidesse ning senisest enamate teenusepakkujate kaudu. See aitab kaasa investeerimiskontode arvu ja üldise investeerimisaktiivsuse suurenemisele ning inimeste finantsseisundi parandamisele.

Investeeringutulude maksustamine viiakse enam kooskõlla maksevõimelisuse põhimõttega, kuna investeerimisega seotud kahju ja kulusid saab tulust/kasust maha arvata nii investeerimiskonto kasutamisel kui ka n-ö tavasüsteemis investeerides.

Muudatused suurendavad investorite motivatsiooni teha finantsinvesteeringuid füüsilise isikuna, kuna nende tulemusel vähenevad äriühingu kaudu investeerimise eelised eraisikuna investeerimise võrreldes.

2021. aasta eest esitatud residendist füüsilise isiku tuludeklaratsioonis deklareeris investeerimiskonto kasutamist 38 310 inimest. Kokku esitati 2021. aasta eest 745 732 residendist

füüsilise isiku tuludeklaratsiooni. Seega on investeerimiskonto kasutajate osakaal maksumaksjate seas praegu väike (ca 5%).

Muudatused suurendavad mõnevõrra Maksu- ja Tolliameti halduskoormust maksukohustuse täitmise õigsuse kontrollimisel.

Tegevusloata väikefondide osakute välistamine investeerimiskonto finantsvara loetelust võib kaudselt riivata selliste fondide haldurite põhiseaduse §-s 31 sätestatud ettevõtlusvabadust. Maksusoodustust (milleks maksukohustuse tähtajatu edasilükkamine kahtlemata on) kasutades on põhjendatud investeerimise võimaldamine üksnes finantsjärelevalvele alluvate teenusepakkujate kaudu. Tegevusloata väikefondide lisandumine finantsvara loetellu 2017. aastal ei toimunud teadlikult ja sihipäraselt, vaid automaatselt, kuna tulenevalt TuMS § 17¹ lõike 2 punkti 3 sõnastusest on finantsvarana käsitletav igasugune investeerimisfondi osak või aktsia investeerimisfondide seaduse tähenduses.

Investeerimisfondide seaduse § 453 kohaselt tegevusloata väikefondi valitsejad üksnes registreerivad oma tegevuse Finantsinspektsioonis, kuid sisulist finantsjärelevalvet nende üle ei tehta. Seetõttu pole nende tegevuse kohta eriti andmeid saadaval. Praegu on Finantsinspektsioonis registreeritud 67 sellist fondivalitsejat ja 2022. aasta augusti seisuga on Finantsinspektsiooni andmetel tegevusloata väikefondi valitsejate valitsetavate varade maht ca 50 mln eurot.

Investorite struktuuri kohta statistika puudub, kuid Finantsinspektsiooni hinnangul soovitakse enamasti kaasata institutsionaalseid mitteresidendist juriidilisest isikust investoreid, ent esineb ka selliseid fonde, kuhu plaanitakse kaasata ainult jaeinvestoreid. Seetõttu ei ole praegu võimalik hinnata, kas ja mil määral võib finantsvara mõiste muutmine mõjutada praeguseks investeerimiskonto kaudu tehtud investeeringuid.

Tulumaksuseaduse § 17¹ lõike 6 kohaselt kohaldatakse finantsvara suhtes sätestatud ka vara suhtes, mis soetati finantsvarana, kuid mis selle võõrandamise, sellelt tulu saamise või lepingu lõppemise ajal ei vasta enam finantsvarale sätestatud nõuetele. Seega ei mõjuta finantsvara määratluse muutmine potentsiaalselt juba soetatud fondiosakute staatust finantsvarana.

12. Muudatuste rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse eeldatavad kulud ja tulud

Tulumaksuseaduse muudatused eeldavad maksuhaldurilt mõningate IT-arenduste tegemist seoses investeerimiskonto lubatud finantsvara ringi ja investeerimisvõimaluste tehnilise laiendamisega. Tegu ei ole siiski ulatuslike arendustega ja nende kulu ei tohiks olla märkimisväärne.

Muudatused, mis võimaldavad füüsilistel isikutel investeeringutelt saadud tulust või kasust lisaks otsestele tehingukuludele maha arvata erinevaid kaudseid kulusid nagu näiteks väärtpaberikonto haldustasu, vähendavad mingil määral füüsilise isiku väärtpaberi- ja muu investeerimisest saadud tulu maksubaasi ning sellelt tasutava tulumaksu laekumist. Kuna selliseid kulusid praegu tuludeklaratsioonis ei kajastata, pole nende suurust ja potentsiaalset mõju tulumaksu laekumisele võimalik hinnata.

Pikemas plaanis suurendavad kavandatavad muudatused eeldatavasti investeerimiskonto populaarsust ja aitavad kaasa füüsiliste isikute investeerimisaktiivsuse kasvule, mis omakorda võiks tuua tulevikus kaasa potentsiaalselt suurema tulumaksu laekumise kapitalituludelt.

13. Edasine mõjude analüüs

Väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud probleemide lahendamiseks valitud lahendustega ei kaasne olulisi mõjusid, seetõttu ei ole vajadust teha edasist mõjude analüüsi. Puuduvad ka andmed, mis võimaldaksid kavandatavate muudatuste mõju täpsemini analüüsida.

V. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

14. Puudutatud ja muudetavad õigusaktid

Muudetavad õigusaktid on tulumaksuseadus ja selle rakendusaktina rahandusministri 14.06.2011. a. määrus nr 30 „Residendist füüsilise isiku tulu deklareerimine“, millega kehtestatud füüsilise isiku tuludeklaratsioonis tuleb teha tehnilisi täiendusi.

Muudatused puudutavad ka kogumispensionide seadust, mille § 3¹ lõige 3 viitab finantsvara puhul, millesse pensioni investeerimiskonto kaudu investeerida võib, tulumaksuseaduse investeerimiskonto finantsvara loetelule. Vajab eraldi analüüsi, kas kõik väljatöötamiskavatsuses käsitletud finantsvara liigid on pensioniks kogumise eripärasid arvestades asjakohased ka pensioni investeerimiskonto kontekstis.

15. Edasine kaasamise plaan – keda, millal ja kuidas kaasatakse

Väljatöötamiskavatsus esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks MTÜle FinanceEstonia, Eesti Pangaliidule, Eesti Pangale, Finantsinspeksioonile, Nasdaq Tallinnale, Eesti Krüptoraha Liidule, Eesti Maksumaksjate Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ning Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile.

16. Eeldatav eelnõu avaliku konsultatsiooni ja kooskõlastamise aeg

Eelnõu plaanitakse esitada kooskõlastamiseks ning arvamuse avaldamiseks 2023. aasta jaanuaris.

17. Õigusakti eeldatav jõustumise aeg

Tulumaksuseaduse muudatused on kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2024. Muudatuste vastuvõtmise ja jõustumise aeg oleneb krüptovara ja ühisrahastuse seaduse eelnõu menetlemise ajakavast.

18. Vastutavate ametnike nimed ja kontaktandmed

Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna nõunik Elo Haugas (elo.haugas@fin.ee, telefon 611 3230).